

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Муассисаи давлатии

таълимии «Донишгоҳи давлатии

Бохтар ба номи Носири Хусрав»,

профессор Давлатзода С. Х.

2021 с.

ХУЛОСАИ

кафедраи адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии

«Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав»

ба диссертатсияи Соқиева Парвина Зафаровна дар мавзӯи «Маҳорати шоирии Низомии Ганҷавӣ (дар мисоли дostonҳои «Хусрав ва Ширин» ва «Лайлӣ ва Мачнун»), ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021400-Адабиётшиносӣ (10.01.01-Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) пешниҳод гардидааст.

Диссертатсия дар кафедраи адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» омода гардидааст. Муаллифи диссертатсия Соқиева Парвина Зафаровна омӯзгори кафедраи методикаи таълими забон ва адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» мебошад.

Мавсуф соли 2013 Донишгоҳи давлатии Қўрғонтеппа ба номи Носири Хусрав (ҳозира Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав»)-ро аз рӯи ихтисоси рўзноманигорӣ хатм намуда, соли 2015 магистратураи факултети филологияи тоҷики муассисаи номбурдаро аз рӯи ихтисоси забон ва

адабиёти тоҷик ба анҷом расонидааст. Солҳои 2015-2018 дар докторантураи доктор PhD- и кафедраи адабиёти тоҷики ҳамин муассиса аз рӯи ихтисоси 6D020500-Филология таҳсил намудааст.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳонҳои дохилшавӣ (забонҳои хориҷӣ аз 26.08.2015 бо баҳои «хуб» ва адабиёти тоҷик 30.08.2015 бо баҳои «аъло») аз тарафи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав дода шудааст.

Роҳбари илмии докторант номзади илмҳои филологӣ Муҳаммадиев Алӣ ва мушовири илмияш профессори кафедраи адабиёти тоҷики ДДБ ба номи Носири Хусрав Икромов Искандар мебошад.

Мавзӯи диссертатсияи докторант дар ҷаласаи Шӯрои олимони Донишгоҳи давлатии Бохтар аз 25.01.2016, суратмаҷлиси №6 тасдиқ гардидааст.

Аз муҳокимаи диссертатсия чунин натиҷагирӣ карда шуд:

Диссертатсия дар сатҳи хуби илмӣ-назариявӣ навишта шуда, мавзӯи баҳси онро таҳқиқи маҳорати шоирии Низомии Ғанҷавӣ дар достонҳои «Хусрав ва Ширин» ва «Лайли ва Мачнун» дар бар мегирад. Диссертатсия ба таҳлилу баррасии маҳорати шоирии Низомии Ғанҷавӣ дар достонсароӣ ва муайян намудани ҷойгоҳи ӯ дар адабиёти форсии тоҷикӣ бахшида шудааст, зеро маҳз ин ду достони «Ҷамса»-и суҳанвари Ғанҷа баъди эҷод шудан на танҳо дар Шарқ шуҳрати зиёд пайдо намудаанд, балки, зиёда аз ин, дар раванди минбаъдаи адабиёти Шарқ низ бо пайдо кардани пайравони худ таъсири худро гузошта тавонистаанд.

Диссертатсия аз муқаддима, се боби асосӣ бо дарбаргирии зербобҳои мувофиқ, хулоса, номгӯи сарчашмаҳо ва адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Ҳар як боби диссертатсия ба як масъалаи алоҳидаи мавзӯи мавриди таҳқиқ бахшида шудааст. Мушоҳида мешавад, ки муаллифи диссертатсия ба моҳияти масъалаи ба ӯ

вогузоршуда хеле хуб сарфаҳм рафта, барои мувофиқи талабот ҳаллу фасл намудани он кӯшишҳои қобили таҳсин ба харҷ додааст.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот ба таври мукаммалу муфассал таҳлилу баррасӣ намудани ҳунари шоирии Ҳаким Низомии Ганҷавӣ дар асоси таҳқиқи дostonҳои «Хусрав ва Ширин» ва «Лайлӣ ва Мачнун» мебошад. Бо дарназардошти фарогирии масъалаи ёдшуда тадқиқу таҳқиқи махсусиятҳои адабию бадеии дostonҳои мавриди назар аз муҳимтарин ҳадафҳои рисола мебошад.

Мундариҷаи диссертатсия ба талаботи таҳқиқоти соҳавии шиносномаи ихтисоси 6D021400 - Адабиётшиносӣ (10.01.01-Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) мувофиқат мекунад.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ мустақилона дар асоси таҳлили ҳаматарафаи сарчашмаҳо ва маъхазҳои илмию адабии марбут ба рӯзгору осор ва ҳунари шоирии Низомии Ганҷавӣ, монанди «Куллиёт»-и Низомии Ганҷавӣ дар панҷ ҷилд (мураттибон: З. Аҳрорӣ, А. Афсаҳзод, А. Девонакулов, А. Ҷонфидо, Б.Сирус ва Ҷ.Додалишоев, Душанбе: Ирфон 1983-1984), «Ҳазору як андарзи Низомии Ганҷавӣ» (Душанбе: «Маориф ва фарҳанг», 2007), «Хамса»-и Низомии Ганҷавӣ дар се ҷилд (Душанбе: «Адиб», 2012) ва «Хамса»-и Низомии Ганҷавӣ дар як ҷилд (Душанбе: «Адиб», 2012) анҷом ёфтааст. Зиёда аз ин, дар навиштани рисола осори берун аз Тоҷикистон банашррасида, аз ҷумла «Куллиёт»-и Ҳаким Низомии Ганҷавӣ, ки бо тасхеҳи Ҳасан Ваҳиди Дастгардӣ соли 1383 дар чопхонаи «Гулшан»-и Техрон чоп шудааст ва «Ҳафт пайкар»-и Низомии Ганҷавӣ, ки матни илмӣ-интиқодии онро бо муқаддима ва хошия соли 1987 дар Маскав Тоҳир Аҳмад-уғлӣ Мухаррамов анҷом додааст ва дигар адабиёт, ки миқдори дақиқи онҳо дар қисмати китобномаи диссертатсия оварда шудааст, истифода шудаанд.

Аҳамияти амалӣ ва назариявии таҳқиқот дар он аст, ки диссертатсияи мазкур барои муайян намудани масоили камомӯхтаи адабиёти классикии форсии тоҷикӣ, бахусус нишон додани маҳорати

шоирии Низомии Ганҷавӣ дар дostonҳои «Хусрав ва Ширин» ва «Лайлӣ ва Мачнун»-и шоир кумак карда метавонад. Дар баробари ин, матни умумии рисола метавонад дар навиштани китобҳои илмӣ ва дарси таърихи адабиёти форсии тоҷикӣ барои мактабиён, донишҷӯён ва мутахассисони соҳа, баёни ҳунари шоирии эҷодкор дар дostonҳои ишқӣ-романтикӣ мусоидат намояд. Ҳамзамон, рисола дар омӯзишу пажӯҳиши баъзе аз ҷузъиёти торикмондаи ҳаёту эҷодиёти Ҳаким Низомии Ганҷавӣ, омӯзиши рисолаҳои дигари илмӣ бахшида ба суҳанвари Ганҷа, таълифи қорҳои курсӣ ва рисолаҳои хатм дар факултетҳои филологияи тоҷик, таълиму тадриси адабиёти классикии форсии тоҷикӣ, курсҳои махсуси омӯзишӣ оид ба низомишиносӣ барои донишҷӯён метавонад хидмати амалӣ намояд.

Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқотро осори илмиву назариявии донишмандону адабиётшиносони маъруфи ватаниву бурунмарзӣ, аз ҷумла Ҳермон Эте, Э. Браун, Е.Э. Бертелс, В.М. Жирмунский, Г.И. Ломидзе, Б. Фурӯзонфар, З. Сафо, И.С. Брагинский, М.Н. Османов, Р. Алиев, Р. Мусулмониён, А. Афсаҳзод, Х. Шарифзода, Х. Мирзозода ва дигарон ташкил медиҳанд.

Навоварии илмии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки дар рисола бори аввал дар илми адабиётшиносии тоҷик, бахусус низомишиносӣ, маҳорати шоирии Низомии Ганҷавӣ дар дostonҳои ишқии «Хусрав ва Ширин» ва «Лайлӣ ва Мачнун» мавриди таҳқиқоти густардаи илмӣ қарор гирифтааст. Ҳамчунин диссертант дар раванди таҳқиқ кӯшиш бар он додааст, ки масоили гуногуни марбут ба дostonҳои зикршуда, аз қабилӣ сохту муҳтаво, симоҳои амалкунанда, забону сабки баёни шоир, маҳорати сюжетсозӣ, истифодаи санъатҳои бадеӣ, мавқеи истилоҳоти мусиқӣ, андешаҳои ахлоқии эҷодкор ва ғайраро бо диди тоза нишон диҳад.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар мақолаҳои илмии муаллиф, аз ҷумла 5 мақолае, ки дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи тавсиянамудаи

Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии Вазорати маориф ва илми Федератсияи Россия ба таъб расидаанд, ифодаи худро ёфтааст:

1. Соқиева, П. Маҳорати Низомии Ганҷавӣ дар истифодаи санъати талмех / П. Соқиева // Паёми Донишгоҳи давлатии Қўрғонтеппа. Бахши илмҳои филологӣ. – Бохтар, 2018. - № 1/1(51). - С.33-38.

2. Соқиева, П. Симоҳои асосии достони «Хусрав ва Ширин»-и Низомӣ ва маҳорати симоофарии шоир / П. Соқиева // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар. Бахши илмҳои филологӣ. – Бохтар, 2018. - № 1/4 (57). - С.59-63.

3. Соқиева, П. Корбасти санъатҳои ташбеҳ ва истиора дар «Хусраву Ширин» ва «Лайлию Мачнун»-и Ҳаким Низомӣ / П. Соқиева // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2018. - № 2- С.237-241.

4. Соқиева П.З. Образи зан дар дostonҳои «Хусраву Ширин» ва «Лайли ва Мачнун»-и Низомии Ганҷавӣ [Матн] / П.З. Соқиева // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Маҷаллаи илмӣ (силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Бохтар, 2019. №1/4 (68)- С.28-30.

5. Соқиева П.З. Истифодаи истилоҳоти мусиқӣ дар дostonҳои «Хусраву Ширин» ва «Лайли ва Мачнун»-и Низомии Ганҷавӣ [Матн] / П.З. Соқиева // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Маҷаллаи илмӣ (силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Бохтар, 2020. №1/1 (71) -С.50-55.

Муаллиф, инчунин оид ба баъзе паҳлуҳои мавзӯи мазкур дар конференсияҳои илмии донишгоҳӣ (солҳои 2016-2021) гузориш додааст.

Ҳангоми муҳокимаи диссертатсияи номзодии Соқиева Парвина ба ду ҷанбаи он ҳамчун ҷанбаи норасоӣ ишора шуд, ки яке ба мукамалтар намудани дараҷаи омӯзиши мавзӯ ва дигаре ба ҷо доштани ғалатҳои имлоиву китобат дахл доштанд. Бо дарназардошти эътирофи ин

норасойхо ва бартараф намудани онҳо аз тарафи муаллифи диссертатсия чаласаи кафедраи адабиёти тоҷики ДДБ ба номи Носири Хусрав диссертатсияи мазкурро чун кори илмии мукамал ва анҷомёфта эътироф менамояд.

Диссертатсияи Соқиева Парвина Зафаровна дар мавзӯи «Маҳорати шоирии Низомии Ганҷавӣ (дар мисоли дostonҳои «Хусрав ва Ширин» ва «Лайлӣ ва Мачнун)» ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмии доктор PhD аз рӯйи ихтисоси 6D021400 - Адабиётшиносӣ (10.01.01-Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) тавсия дода мешавад.

Хулоса дар чаласаи кафедраи адабиёти тоҷики ДДБ ба номи Носири Хусрав қабул шудааст. Дар чаласа иштирок доштанд: 13 нафар, аз онҳо «тарафдор» 12 нафар, «муқобил» 1 нафар, «бетараф» нест, суратмаҷлиси № 10 аз 30.04. 2021.

Мудири кафедраи адабиёти тоҷик,

номзади илмҳои филологӣ, дотсент:

Аҳмадов С.Г.

Котиби илмӣ: саромӯзгор

Маҳмадалиева М.Р.

Имзоҳои Аҳмадов С.Г. ва Маҳмадалиева М. Р.–ро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯъбаи кадрҳои ДДБ

ба номи Носири Хусрав:

Шукурзод Ҷ.А.

Нишонӣ:

735140, вилояти Хатлон, ш. Бохтар, кӯчаи Айнӣ, 67,

Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав

тел. (+992 3222) 2-45-20, 2-22-53

E-mail: ktsu78@mail.ru